

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

การยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ในอำเภอลำดวน จังหวัดลำพูน

Adoption of Longans Production According to Good Agricultural Practices Standards of Farmers in
Thung Hua Chang District, Lamphun Province

วสันต์ ธรรมสอน (Wasun Thammasorn)¹ นารีรัตน์ สี่ระสาร (Nareerut Seerasarn)²

สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khurutmuang Sansern)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจ 2) ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 3) การยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรที่ศึกษา คือ เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยอำเภอลำดวน จังหวัดลำพูน ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ในปีการผลิต 2563 จำนวน 175 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทอโรยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 122 ราย รวบรวมข้อมูลโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดลำดับ ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.53 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการปลูกลำไยเฉลี่ย 19.09 ปี มีการเข้ารับการอบรมเฉลี่ย 3.04 ครั้ง มีจำนวนแรงงานในการปลูกลำไยเฉลี่ย 5.29 คน มีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 105,581.97 บาทต่อปี มีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 12.85 ไร่ มีต้นทุนการผลิตลำไยเฉลี่ย 2,913.30 บาท/ไร่ และมีราคาลำไยที่ขายได้เฉลี่ย 13.67 บาท/กิโลกรัม 2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด ได้แก่ การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต 3) เกษตรกรมีการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านแหล่งน้ำ และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 4) เกษตรกรมีปัญหาในด้านการประสบภัยธรรมชาติ ข้อเสนอแนะเจ้าหน้าที่ควรเข้าไปประสานงานและให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและการปฏิบัติในการดูแลการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำสำคัญ การยอมรับ การผลิตลำไย การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช wasunwgn@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช seerasarn@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sineenuch.san@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) social and economic conditions, 2) Knowledge of Good Agricultural Practices Standards, 3) adoption of longan production according to Good Agricultural Practices Standards, 4) problems and suggestions of longan production according to Good Agricultural Practices Standards. The population consisted of 175 longan farmers in Thung Hua Chang District, Lamphun Province who registered with the Department of Agricultural Extension in the production year of 2021. Data were collected from 122 samples which calculated based on Taro Yamane formula with the error value of 0.05 by simple random sampling. Structured interviews were used for data collection. Statistics used for analyzing data was frequency, percentage, minimum, maximum, arithmetic mean, standard deviation and ranking. The results indicated the following: 1) Most of the farmers were female with average age 56.53 years and completed primary school level. The average experience in longan cultivation was 19.09 years. The average attendance for the training was 3.04 times. The average number of longan cultivation labor was 5.29 people. The average farm income was 105,581.97 baht per year. The average longan planting area was 12.85 rai. The average cost of longan production was 2,913.30 baht/rai and the average selling price of longan was 13.67 baht/kg. 2) Farmers had knowledge of Good Agricultural Practices Standards at the highest level, including Handling, storage and collection of produce. 3) Farmers adopted longan production according to Good Agricultural Practices Standards at a high level, including water resources and harvesting and postharvest practices. 4) Farmers were facing with problems on natural disasters. Their recommendations were officers should coordinate and provide knowledge on prevention and management of longan production in accordance with Good Agricultural Practices Standards.

Keywords: Adoption, Longan production, Good agricultural practices

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นผู้ผลิตและส่งออกผลไม้ที่สำคัญของโลกประเทศหนึ่งโดยมีปริมาณผลผลิต 464,824 ล้านบาท สร้างรายได้เข้าประเทศกว่า 16,824 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) มีพื้นที่ปลูกรวมทั้งประเทศ 1,723,138 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) ส่วนมากอยู่ทางภาคเหนือของไทย โดยปลูกมากที่สุดคือจังหวัดเชียงใหม่ รองลงมาคือ จังหวัดลำพูน, จังหวัดเชียงราย และพะเยา ตามลำดับ ผลผลิตลำไยในฤดูจะออกสู่ตลาดอยู่ในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม ผลผลิตที่ออกมาในปริมาณมาก แต่ไม่มีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ ทำให้ราคาตกต่ำและถูกกดราคาจากผู้รับซื้อหรือลงใน พื้นที่ การผลิตลำไยจำเป็นต้องผลิตตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เพราะเป็นมาตรฐานขั้นต้นของการส่งออก เพื่อแสดงถึงสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสามารถแข่งขันและจำหน่ายได้ในราคาที่เพิ่มขึ้น กรมวิชาการเกษตรได้ ดำเนินนโยบายเร่งให้เกษตรกรผู้ปลูกลำไยผลิตลำไยตามมาตรฐาน GAP และรับรองมาตรฐานการส่งออก ในเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม ช่วงฤดูผลิตลำไย จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน มีผลผลิตแหล่งใหญ่สุดในภาคเหนือ โดยจังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ปลูก ลำไยจำนวน 451,186 ไร่ เป็นเนื้อที่ให้ผลจำนวน 406,183 ไร่ ในจำนวนนี้เป็นเกษตรกรที่ได้รับการรับรองแปลงตามมาตรฐาน GAP จำนวน 49,455 ไร่ จำนวน 9,457 แปลง คิดเป็นร้อยละ 12 ของพื้นที่ให้ผลผลิต ในส่วนของจังหวัดลำพูนนั้น มีพื้นที่ปลูก ลำไยจำนวน 348,570 ไร่ เป็นเนื้อที่ให้ผลจำนวน 321,038 ไร่ ได้รับการรับรองแปลงตามมาตรฐาน GAP ทั้งสิ้น จำนวน 48,697 ไร่ จำนวน 9,972 แปลง คิดเป็นร้อยละ 15 ของพื้นที่ให้ผลผลิต (สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน, 2564) ในช่วงปีที่ผ่านมา 2563 ประเทศไทยมีการส่งออกลำไยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ปริมาณ 378,000 ตัน มีมูลค่าถึง 14,400 ล้านบาท การส่งลำไยสดไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น ต้องดำเนินการตามพิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดในการกักกันโรคและตรวจสอบ สำหรับการส่งออกผลไม้เมืองร้อนจากไทยไปจีน พ.ศ. 2547 กำหนดให้ลำไยสดต้องมาจากสวนที่ได้รับการรับรอง GAP เท่านั้น สำหรับแนวโน้มปี 2564 นั้น สำนักงานวิจัยและพัฒนาการเกษตร จึงได้เร่งผลักดันการทำ GAP ของเกษตรกรเพื่อหนุนการ ส่งออกขยายตัวผลผลิตลำไยในแปลง GAP ให้ได้มาตรฐาน และเพื่อเป็นการช่วยสินค้าเกษตรให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น (กรมวิชาการ เกษตร, 2564)

ดังนั้นการวิจัยเกี่ยวกับการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในอำเภอ ห้วยซ้าง จังหวัดลำพูน จึงมีความสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการเพื่อขยายพื้นที่แปลง GAP ของเกษตรกรผู้เพาะปลูกลำไยใน พื้นที่อำเภอห้วยซ้างทั้ง 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลตะเคียนปม ตำบลห้วยซ้างและตำบลบ้านปวง โดยเฉพาะเกษตรกรในโครงการ ส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ซึ่งมีลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สร้างอาชีพและรายได้ให้กับเกษตรกรมาโดยตลอด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางสังคม และเศรษฐกิจ ของเกษตรกร ในอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา การติดต่อเจ้าหน้าที่ ประสิทธิภาพ การเข้ารับการอบรม การศึกษาดูงาน ตำแหน่งทางสังคม พื้นที่ปลูก ลำไยรายได้จากการปลูกลำไย แหล่งเงินทุน จำนวนแรงงาน ราคาของลำไย GAP
2. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ประกอบด้วยข้อกำหนดดังนี้ น้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุดิบทรัพยากรทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต สุขลักษณะส่วนบุคคล การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ
3. การยอมรับผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในอำเภอในอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูนประกอบด้วยน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุดิบทรัพยากรทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต สุขลักษณะส่วนบุคคล การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ
4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วยปัญหาด้านความรู้และการปฏิบัติและข้อเสนอแนะด้านเจ้าหน้าที่ หน่วยงานและองค์กรและอื่นๆ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยในอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ที่ปลูกลำไย จำนวน 175 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวนจำนวน 122 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง แบบปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วย 4 ส่วนคือ (1) สภาพพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามมาตรฐาน GAP (3) ระดับการยอมรับผลิตลำไยตามมาตรฐาน GAP (4) ระดับปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐาน GAP มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.943, 0.963 และ 0.931 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติคือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.1 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.53 ปี จบการศึกษาประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการปลูกลำไยเฉลี่ย 19.09 ปี ร้อยละ 79.5 มีตำแหน่งทางสังคมในชุมชนเป็นสมาชิกแปลงใหญ่ มีจำนวนครั้งในการติดต่อเจ้าหน้าที่เฉลี่ย 3.40 ครั้ง มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมเฉลี่ย 3.04 ครั้ง และมีจำนวนครั้งในการศึกษาดูงานเฉลี่ย 1.39 ครั้ง

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกลำไยเฉลี่ย 5.29 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.42 คน จำนวนแรงงานจ้างเฉลี่ย 2.94 คน มีรายได้รวมเฉลี่ย 168,237.70 บาท รายได้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ภาคการเกษตรเฉลี่ย 105,581.97 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 57,614.75 บาท มีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 12.25 ไร่ มีต้นทุนการผลิตลำไยเฉลี่ย 2,913.30 บาท/ไร่ และมีราคาลำไยที่ขายได้เฉลี่ย 13.67 บาท/กิโลกรัม

2. ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 100.0 โดยได้คะแนน 17-24 คะแนน มีคะแนนต่ำสุด 19 คะแนน คะแนนสูงสุด 24 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.56 คะแนน

3. การยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

3.1 ด้านแหล่งน้ำ พบว่าเกษตรกร มีการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในด้านแหล่งน้ำ ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ (1) น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิตต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งของที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.29) (2) ไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมอื่นๆ เช่น แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย (ค่าเฉลี่ย 4.39) ระดับมาก 1 ข้อคือ มีการอนุรักษ์แหล่งน้ำและสภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 4.07)

3.2 ด้านพื้นที่ปลูก พบว่า เกษตรกร มีการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในด้านพื้นที่ปลูก ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ คือ พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.30) และมีระดับการยอมรับในระดับมาก 2 ข้อ ได้แก่ (1) การเก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตและช่วงเวลาที่สภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการ (ค่าเฉลี่ย 3.92) (2) หากใช้สารเคมีที่รมหรือรากดินเพื่อฆ่าเชื้อในดินหรือวัสดุปลูกให้บันทึกข้อมูลชนิดสารเคมีวันที่ใช้อัตราส่วนและวิธีใช้และชื่อผู้ปฏิบัติงานพร้อมทั้งเก็บบันทึกไว้เป็นหลักฐาน (ค่าเฉลี่ย 3.93)

3.3 ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร พบว่า เกษตรกร มีการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ในระดับมาก 2 ข้อ ได้แก่ (1) หากใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรให้ใช้ตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการ (ค่าเฉลี่ย 4.12) (2) ห้ามใช้หรือมีไว้ครอบครองวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามผลิตนำเข้าส่งออกหรือมีไว้ครอบครองตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตรายพุทธศักราช 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ค่าเฉลี่ย 4.16) และมีระดับการยอมรับในระดับปานกลาง คือ กรณีผลิตเพื่อส่งออก ห้ามใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้ หรือให้ใช้ตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้า (ค่าเฉลี่ย 3.98)

3.4 ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกร มีการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดินที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.21) ระดับมากมี 2 ข้อ ได้แก่ (1) การมีแผนควบคุมการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามวัตถุประสงค์และคำนึงถึงความปลอดภัยหรือผู้ปฏิบัติงานคุณภาพของผลผลิตหรือสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพความปลอดภัยของสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 4.05) และ (2) จัดให้มีสถานที่เก็บรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเป็นสัดส่วนปลอดภัยและง่ายต่อการนำไปใช้งาน (ค่าเฉลี่ย 4.12)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

3.5 ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกร มีการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด คือการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะเพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค (ค่าเฉลี่ย 4.21) ระดับมากมี 2 ข้อได้แก่ (1) การเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมโดยผลผลิตมีคุณภาพตามความต้องการของตลาดหรือตามข้อกำหนดของคู่ค้า (ค่าเฉลี่ย 4.17) และ (2) การป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลผลิตที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลงปลูกแล้วและไม่วางผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง (ค่าเฉลี่ย 4.11)

3.6 ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต พบว่า เกษตรกร มีการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ (1) การขนย้ายถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งแปลกปลอมและอันตราย (ค่าเฉลี่ย 4.14) (2) การใช้วัสดุปูรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วเพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปนเปื้อนพิเศษดินและสิ่งสกปรกหรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่นๆ จากพื้นดิน (ค่าเฉลี่ย 4.16) และ (3) กรณีผลผลิตที่มีเสื่อมคุณภาพง่ายต้องมีการดูแลและป้องกันที่เหมาะสมก่อนการขนส่ง (ค่าเฉลี่ย 4.08)

3.7 ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกร มีการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ (1) ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ที่เหมาะสม หรือผ่านกระบวนการอบรมการปฏิบัติที่ถูกต้องและถูกสุขลักษณะ (ค่าเฉลี่ย 4.11) (2) การดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลผลิตเกิดการปนเปื้อนจากผู้สัมผัสกับผลผลิตโดยตรง (ค่าเฉลี่ย 4.11) และ (3) การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลให้เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 4.12)

3.8 ด้านการบันทึกข้อมูลและตามสอบ พบว่า เกษตรกร มีการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในด้านการบันทึกข้อมูลและตามสอบ อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ (1) การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ข้อมูลการปฏิบัติในทุกขั้นตอน (ค่าเฉลี่ย 3.98) (2) การบันทึกข้อมูลการสำรวจและการป้องกันการกำจัดศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.99) และ (3) การบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อผลผลิต หรือแหล่งที่นำผลผลิตในแต่ละรุ่นไปจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.67)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1.แหล่งน้ำ	4.24	0.728	มากที่สุด	1
2.พื้นที่ปลูก	4.05	0.819	มาก	6
3.การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	4.09	0.828	มาก	4
4.การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว	4.13	0.758	มาก	3
5.การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	4.17	0.820	มาก	2
6.การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต	4.13	0.810	มาก	3
7.สุขลักษณะส่วนบุคคล	4.08	0.819	มาก	5
8. การบันทึกข้อมูลและตามสอบ	3.88	0.795	มาก	7
ค่าเฉลี่ย	4.09	0.821	มาก	

จากตารางที่ 1 สรุปภาพรวม การยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่ามีระดับการยอมรับในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) โดยมีด้านแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.24) อยู่ในระดับมากที่สุด มีระดับการยอมรับในระดับมาก 7 ด้าน ดังนี้ ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.17) ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.13) ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.13) ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.09) ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล (ค่าเฉลี่ย 4.08) ด้านพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 4.05) ตามลำดับ และ ด้านการบันทึกข้อมูลและตามสอบ (ค่าเฉลี่ย 3.88) ตามลำดับ

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.1 ปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.1.1 ด้านความรู้ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านความรู้ อยู่ในระดับน้อยทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ (1) การขาดความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว และ (2) การขาดความรู้เรื่องการพักผลผลิตและการขนย้ายผลผลิต (3) การขาดความรู้เรื่องการจัดการแหล่งน้ำ (4) การขาดความรู้เรื่องการจัดการดิน (5) การขาดความรู้เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (6) การขาดความรู้เรื่องการจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว (7) การขาดความรู้เรื่องสุขลักษณะส่วนบุคคล และ (8) การขาดความรู้เรื่องการบันทึกข้อมูล

4.1.2 ด้านการปฏิบัติ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านการปฏิบัติ ดังนี้

4.1.2.1 ด้านแหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านการปฏิบัติ ในประเด็นเรื่องแหล่งน้ำ มีระดับปัญหามาก 2 ข้อคือ 1) การขาดแหล่งน้ำทางการเกษตร และ 2) การประสพภัยธรรมชาติ มีระดับปัญหาในระดับปานกลาง คือ การขาดการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

4.1.2.2 ด้านการจัดการพื้นที่ปลูก/ดิน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านการปฏิบัติ ในประเด็นเรื่องการจัดการพื้นที่ปลูก/ดิน มีระดับปัญหามาก คือ ขาดกระแสไฟฟ้าในพื้นที่ ระดับปานกลาง คือ การขาดเงินทุนในการปรับปรุงบำรุงดิน และระดับปัญหาน้อย คือ การไม่มีเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำกิน

4.1.2.3 ด้านการจัดการวัตถุดิบทางการเกษตร พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านการปฏิบัติ ในเรื่องการจัดการวัตถุดิบทางการเกษตร มีระดับปัญหามาก คือ การขาดแรงงานในการคัดพ่นสารเคมีและระดับปัญหาน้อย คือ การขาดเครื่องมือในการคัดพ่นสารเคมี

4.1.2.4 ด้านการจัดการคุณภาพในการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านการปฏิบัติ ในเรื่องการจัดการคุณภาพในการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว มีระดับปัญหาในระดับน้อยทั้ง 2 ข้อ ได้แก่ (1) การไม่มีเมล็ดพันธุ์ กิ่งพันธุ์ที่มีคุณภาพ (2) การขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิต

4.1.2.5 ด้านการเก็บเกี่ยวและปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านการปฏิบัติ ในเรื่องการเก็บเกี่ยวและปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว มีระดับปัญหาในระดับปานกลาง 1 ข้อ คือ มีสัตว์ที่เป็นศัตรูทำลายผลผลิตมีระดับปัญหาน้อย 1 ข้อ คือ ขาดอุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยว

4.1.2.6 ด้านการพัก การขนย้ายผลผลิตในแปลงปลูก พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านการปฏิบัติ ในประเด็นเรื่องการพัก การขนย้ายผลผลิตในแปลงปลูก มีระดับปัญหาในระดับน้อยที่สุดทั้ง 2 ประเด็นได้แก่ (1) ขาดอุปกรณ์ในคัด และการบรรจุ (2) ขาดพาหนะในการบรรทุกหรือขนส่ง

4.1.2.7 ด้านการจัดการสุขลักษณะส่วนบุคคล พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านการปฏิบัติ ในเรื่องการจัดการสุขลักษณะส่วนบุคคล มีระดับปัญหาในระดับปานกลาง 1 ข้อคือ การขาดแคลนแรงงานทางการเกษตร/สูงอายุ และมีระดับปัญหาน้อย 1 ข้อคือ ขาดทักษะ และความชำนาญ

4.1.2.8 ด้านการบันทึกข้อมูล พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านการปฏิบัติ ในเรื่องการบันทึกข้อมูล มีระดับปัญหาในระดับน้อยที่สุดทั้ง 2 ข้อได้แก่ (1) ปัญหาด้านการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ (2) ไม่มีความสามารถในการทำบัญชี

ตารางที่ 2 สรุปภาพรวมปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1.ด้านความรู้	2.20	0.846	น้อย	2
2.ด้านการปฏิบัติ	2.51	0.587	น้อย	1
ค่าเฉลี่ย	2.36	0.723	น้อย	

จากตารางที่ 2 สรุปภาพรวมปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเกษตรกร อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ทั้งด้านความรู้และด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่ามีระดับของปัญหาใน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.36) โดยในด้านความรู้มีระดับของปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.20) ในด้านการปฏิบัติ พบว่ามีระดับของปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.51) ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.2.1 ด้านเจ้าหน้าที่ พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านเจ้าหน้าที่ มีระดับการแนะนำในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ (1) เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ประสบการณ์ (2) ความต่อเนื่องในการเข้าพื้นที่ (3) มนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีระดับการแนะนำในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

4.2.2 ด้านหน่วยงานและองค์กร พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านหน่วยงานและองค์กร มีระดับการแนะนำในระดับปานกลางทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ (1) มีงบประมาณสนับสนุนอย่างทั่วถึง (2) มีนโยบายต่อเนื่อง (3) มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

4.2.3 ด้านอื่นๆ พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านอื่นๆ มีระดับการแนะนำในระดับน้อยทั้ง 2 ข้อ ได้แก่ (1) ควรมีการเชื่อมโยงตลาด และ (2) ควรมีการให้รางวัลเกษตรกรที่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 3 สรุปภาพรวมข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านเจ้าหน้าที่	4.36	0.531	มาก	1
2. ด้านหน่วยงานและองค์กร	2.67	1.136	ปานกลาง	2
3. ด้านอื่นๆ	2.48	1.153	น้อย	3
ค่าเฉลี่ย	3.17	1.054	ปานกลาง	

จากตารางที่ 3 แสดงภาพรวมข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่ามีระดับของข้อเสนอแนะในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.17) โดยเกษตรกร มีข้อเสนอแนะในด้านเจ้าหน้าที่มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.36) รองลงมาคือด้านหน่วยงานและองค์กร (ค่าเฉลี่ย 2.67) และด้านอื่น (ค่าเฉลี่ย 2.48) ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพทางสังคม

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 54.1 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.53 ปี เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่เป็นผู้สูงอายุ และผู้หญิงส่วนใหญ่จะได้รับมอบหมายจากหัวหน้าครัวเรือนเรื่องของการเอกสารหรือการเข้าร่วมประชุมหารือและประกอบกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งใกล้เคียงกับ งานวิจัยของนิภาพร วงศ์สะอาด (2556, น.55) ที่ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยของเกษตรกรในอำเภอสางไห จังหวัดตาก พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.53 ปี เกษตรกร ร้อยละ 59.8 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา เนื่องจากเกษตรกรเป็นชนเผ่ากะเหรี่ยงได้รับโอกาสในการศึกษาไม่ทั่วถึง และเป็นแหล่งทุรกันดาร ทำให้โอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาภาคบังคับได้น้อย สอดคล้องกับ งานวิจัยของคิมหันต์ สิงห์ไชย (2560, น.43) ที่ศึกษาเรื่องความแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 54.5 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา เกษตรกร มีประสบการณ์ในการปลูกลำไยเฉลี่ย 19.09 ปี เนื่องจากได้รับการส่งเสริมถ่ายทอดให้มีการเพาะปลูกลำไยมานานตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ซึ่งใกล้เคียงกับ งานวิจัยของอัญชลี คุนพงค์ (2548, น.36) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่ดีเหมาะสมสำหรับลำไยในจังหวัดลำพูน พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกลำไยเฉลี่ย 16.04 ปี เกษตรกรร้อยละ 79.5 เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยของอำเภอทุ่งหัวช้าง มีการติดต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เฉลี่ย 3.40 ครั้ง และเข้ารับการอบรมด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเฉลี่ย 3.04 ครั้ง และร่วมเข้ารับการศึกษาดูงาน เฉลี่ย 1.39 ครั้ง สอดคล้องกับอัญชลี คุนพงค์ (2548) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรกรที่ดีเหมาะสมสำหรับลำไยในจังหวัดลำพูน พบว่าเกษตรกรมีจำนวนครั้งในการเข้าฝึกอบรมเฉลี่ย 1.71 ครั้ง มีความถี่ในการติดต่อเจ้าหน้าที่เฉลี่ย 2.42 ครั้ง เนื่องจากตามหลักสูตรการอบรมในโครงการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรกรต้องได้รับการอบรมหลักสูตร GAP จำนวน 2 ครั้ง และศึกษาดูงาน 1 ครั้ง ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในอำเภอทุ่งหัวช้าง มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกร มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกลำไยเฉลี่ย 5.09 คนโดยแบ่งเป็นจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.42 คน จำนวนแรงงานจ้างเฉลี่ย 2.94 คน ซึ่งใกล้เคียงกับ งานวิจัยของคิมหันต์ สิงห์ไชย (2560) ศึกษาเรื่องความแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.06 คนและแรงงานจ้างเฉลี่ย 2.03 คน ตามลำดับ เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 168,237.70 บาท แบ่งเป็นรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 105,581.97 และมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 57,614.75 บาท เกษตรกรในอำเภอทุ่งหัวช้างมีกิจกรรมเพาะปลูกพืชหลากหลายและหมุนเวียนปลูกพืชตลอดทั้งปี ทำให้มีรายได้จากการเกษตรในพื้นที่มาจากการผลิตข้าวนาปี มันฝรั่ง ถั่วแระ ข้าวโพดหวาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และไม้ผล เช่น ลำไย มะม่วง อโวคาโด เป็นต้น ซึ่งใกล้เคียงกับ งานวิจัยของเฉลิมพร ลำน้อย (2558) ศึกษาเรื่องการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 149,000.05 บาท เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 12.85 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ จึงมีผลต่อการขอใบรับรองมาตรฐาน GAP ซึ่งใกล้เคียงกับ งานวิจัยของสุรพล ทองเที่ยง (2552) ศึกษาเรื่องการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน:กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกลำไยอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 66.8 มีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 7.50 ไร่ เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตลำไยเฉลี่ย 2,913.30 บาท/ไร่ ซึ่งถือว่าค่อนข้างต่ำ เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้ผลิตลำไยคุณภาพ เป็นการผลิตลำไยโดยอาศัยน้ำฝน ทำให้มีผลผลิตค่อนข้างต่ำ ส่วนราคาลำไย GAP ที่ขายได้มีราคาเฉลี่ย 13.67 บาท/กิโลกรัม ซึ่งอาจมีผลต่อการผลิตลำไยตามระบบการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร เนื่องจากราคาลำไยที่ถูกจึงขาดแรงจูงใจในการผลิต

2. ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกร มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พิจารณาได้จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรเป็นผู้มีประสบการณ์ในการปลูกลำไยเฉลี่ย 19.09 ปี มีการเข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาทางด้าน GAP ทำให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แต่ในเรื่องพื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำนั้นเกษตรกรมีข้อจำกัดในเรื่องเอกสารสิทธิ์และการขาดแคลนแหล่งน้ำทางการเกษตร บางส่วนยังไม่เข้าใจเรื่องการเก็บตัวอย่างดินและน้ำ ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการที่เกษตรกรเข้าใจว่าในพื้นที่ไม่ได้ใช้สารเคมี และมีความเข้าใจว่าแหล่งน้ำของตนเองเป็นแหล่งน้ำที่สะอาดปราศจากวัตถุอันตรายทางการเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรวัฒน์ สุริยะ (2559) ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมสำหรับการผลิตเงาะของสมาชิกสหกรณ์ส่งเสริมธุรกิจภาคเกษตรจังหวัดตราด จำกัด พบว่าบางส่วนไม่ได้มีการตรวจวิเคราะห์น้ำ เนื่องจากมีความเข้าใจว่าเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ มีความสะอาด จึงไม่มีการดำเนินการตรวจวิเคราะห์น้ำ ในส่วนของพื้นที่ปลูกก็มีเกษตรกรบางรายไม่นำดินไปวิเคราะห์เนื่องจากเข้าใจว่าเป็นดินที่ใช้ในการผลิตไม่ได้รับสารเคมีจากการผลิตของตนเอง จึงไม่มีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ดิน

3. การยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมของเกษตรกร มีระดับการยอมรับการผลิตลำไยตามระบบมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกังสดาล กนกหงส์ (2562) ศึกษาเรื่อง การยอมรับวิถีการปลูกพืชภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม(GAP) ของเกษตรกร ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการยอมรับวิถีการปลูกพืชภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม(GAP) รวมทุกด้านมีการยอมรับไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.1 ปัญหาในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมของปัญหาของเกษตรกรในด้านความรู้และด้านการปฏิบัติในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีระดับของปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่ก็มีบางส่วนที่มีปัญหาในการปฏิบัติโดยเฉพาะด้านพื้นที่ และแหล่งน้ำ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ อยู่นอกเขตชลประทาน ทำให้มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอในบางฤดูการผลิต และบางแห่งใช้แหล่งน้ำธรรมชาติซึ่งอาจมีการปนเปื้อนของสารเคมีได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรวัฒน์ สุริยะ (2559) ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมสำหรับการผลิตเงาะของสมาชิก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

สหกรณ์ส่งเสริมธุรกิจภาคเกษตรจังหวัดตราดจำกัด พบว่า เกษตรกรสมาชิกมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมสำหรับการผลิตเงาะไม่มากนัก ยกเว้น ด้านพื้นที่สมาชิกบางส่วนมีปัญหาด้านแหล่งน้ำที่ไม่เพียงพอ เนื่องจากขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง

4.2 ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ผลการวิจัยพบว่า พบว่า ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านเจ้าหน้าที่มีระดับของการแนะนำในระดับมาก โดยเฉพาะในเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และต้องการเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และประสบการณ์ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านหน่วยงานและองค์กร มีระดับแนะนำในระดับน้อย แต่เกษตรกรแนะนำให้หน่วยงานในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในพื้นที่ให้มากขึ้นข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านอื่นๆ มีระดับในการแนะนำในระดับน้อย โดยแนะนำในเรื่องการเชื่อมโยงตลาดให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้มีข้อควรพิจารณานำมาเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษา สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่เฉลี่ย 56.53 ปี อีกทั้งจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ปลูกลำไยมานานหลายสิบปี ไม่มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ทำให้ผลผลิตลำไยยังไม่ได้คุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด อีกทั้งราคาลำไยทั่วไปและลำไย GAP นั้น มีราคาที่ไม่แตกต่างกัน ทำให้ไม่มีสิ่งจูงใจในการทำลำไยคุณภาพ

1.2 จากผลการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก แต่ประเด็นที่ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญก็คือความรู้เรื่องพื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำ เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนยังขาดเอกสารสิทธิ์ ปลูกในที่ที่ไม่เหมาะสม ขาดการตรวจสอบดิน และขาดแหล่งน้ำในการเพาะปลูก อาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งอาจมีการปนเปื้อนสารเคมีจากการทำการเกษตรในพื้นที่ ดังนั้น การส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ ควรมีการเน้นย้ำประเด็นทั้งสองให้มากยิ่งขึ้น

1.3 จากผลการศึกษา ระดับการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกร มีการยอมรับในระดับมาก แต่ในส่วนของการบันทึกและการตามสอบยังมีระดับการยอมรับในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการบันทึกข้อมูลการผลิต การจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย การบันทึกข้อมูลการใช้สารเคมีการเกษตร ยังมีน้อยและขาดการบันทึกอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรควรให้ความสำคัญในการจดบันทึกให้มากขึ้น

1.4 จากผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า ระดับของปัญหาอยู่ระดับน้อย ทั้งในด้านความรู้และด้านการปฏิบัติ แต่มีประเด็นปัญหาในส่วนของการปฏิบัติในการขาดแคลนแหล่งน้ำทางการเกษตรยังมีระดับปัญหาในระดับมาก เนื่องจากการเป็นปลูกลำไยในพื้นที่นอกเขตชลประทาน อาศัยแต่น้ำฝนและน้ำบาดาล ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนแหล่งน้ำทางการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ส่งผลกระทบต่อการทำลำไยคุณภาพ ดังนั้นควรมีการจัดการระบบน้ำใช้ในฤดูแล้ง เพื่อให้ผลผลิตลำไยมีคุณภาพมากขึ้น ในส่วนของข้อเสนอแนะมีระดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ของการเสนอแนะอยู่ในระดับมาก ในด้านเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะการมีมนุษยสัมพันธ์ การมีความรู้และประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น ดังนั้นในการส่งเสริมการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีนั้นต้องใช้บุคลากรที่มีมนุษยสัมพันธ์ ความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงานตามระบบการส่งเสริมการเกษตร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การผลิตลำไยตามระบบมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรมีปัญหาในการจัดการแหล่งน้ำ ดังนั้นควรมีการวิจัยและนำเอานวัตกรรมในเรื่องการจัดการแหล่งน้ำในแปลงลำไย หรือการให้น้ำลำไยอย่างประหยัด เพื่อเป็นการลดต้นทุนและลดอัตราการตายของลำไยในฤดูแล้ง

2.2 การผลิตลำไยตามระบบมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในด้านเจ้าหน้าที่ เกษตรกรที่มาส่งเสริมในพื้นที่จะต้องเป็นคนที่มีความเป็นกันเอง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรู้เรื่องลำไย และมีประสบการณ์ ดังนั้นหากเจ้าหน้าที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมการดำเนินการส่งเสริมและการวิจัยในประเด็นต่างๆ จะประสบความสำเร็จมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2562). *ข้อมูลด้านการเกษตรรายสินค้าลำไย ปี 2562 จังหวัดลำพูน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมพัฒนาที่ดิน. (2563). *ระบบตรวจสอบการใช้ที่ดิน*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2564, จาก <http://eis.ddd.go.th/ldeis>
- กรมวิชาการเกษตร. (2559). *ระเบียบปฏิบัติ GAP (Good Agricultural Practice)*. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2564, จาก <http://www.doa.go.th/hortold>.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). *ทะเบียนเกษตรกรจังหวัดลำพูน*. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2564, จาก <http://www.farmer.doe.go.th/farmer/index/index1>.
- กังสดาล กนกหงส์. (2562). *การยอมรับวิธีการปลูกพืชภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม(GAP) ของเกษตรกร ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- คิมหันต์ สิงห์ไชย. (2560). *แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะยงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เฉลิมพร ลำน้อย. (2560). *การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอน้ำขุ่น จังหวัดน่าน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. ไม่ได้พิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นิภาพร วงศ์สะอาด. (2556). *การปฏิบัติตามระบบการจัดการระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยของเกษตรกรในอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. ไม่ได้พิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปริศนา หาญวิริยะพันธุ์. (2560). *การศึกษาระบบการผลิตและการตลาดลำไยสดส่งออก*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- วีรวัฒน์ สุริยะ. (2559). *แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมสำหรับการผลิตเงาะของสมาชิกสหกรณ์ส่งเสริมธุรกิจภาคเกษตรจังหวัดตราด จำกัด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ศูนย์เครือข่ายข้อมูลอาหารครบวงจร. (2553). *Good Agricultural Practice การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี และเหมาะสม สำหรับพืช*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2564, จาก

http://www.foodnetworksolution.com/news_and_articles/article/0058/goodagricultural-practice-การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี-และเหมาะสมสำหรับพืช.

สุรพล ทองเที่ยง. (2552). *ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน:กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกลำไยอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่*. (การศึกษานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. ไม่ได้พิมพ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). *สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2559*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). *การจัดการคุณภาพ GAP*. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2564, จาก <http://gap.doae.go.th/toon/4/gap.html>.

สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน. (2564). *GAP ลำไย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2564, จาก www.lamphun.doae.go.th/gap_lamyai.doc.

สำนักงานเกษตรอำเภอทุ่งหัวช้าง. (2563). *แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอทุ่งหัวช้าง ปี 63*. ลำพูน : สำนักงานเกษตรอำเภอทุ่งหัวช้าง.

อัญชลี กุณพงศ์. (2548). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรที่ดีเหมาะสมสำหรับลำไยในจังหวัดลำพูน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.